

СТАНОВИЩЕ

на проф. д-р Таня Борисова, д. н.,
член на научното жури във връзка с конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по: Специална педагогика / Алтернативна комуникация при деца със слухови нарушения и с множество увреждания /, област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, обявен в ДВ, бр.7, от 22.01.2019г.

Със Заповед № 3111/23.11.2020 г. на Ректора на ТрУ съм определена за вътрешен член на научното жури за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по: Специална педагогика / Алтернативна комуникация при деца със слухови нарушения и с множество увреждания /, област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, обявен в ДВ, бр.7, от 22.01.2019г.

За конкурса са подали документи двама кандидати – ас. д-р Гургана Бориславова Тодорова – Маркова и ас. д-р Дияна Паскалева Георгиева. На своето първо заседание журито допусна до оценка само материалите на ас. д-р Дияна Паскалева Георгиева, при спазване на всички процедурни правила за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Р България и съпътстващите го правилници на ТрУ.

Професионална биография на кандидата

Ас. д-р Дияна Паскалева Георгиева е завършила ЮЗУ, специалност „Дефектология“, със специализация по „Логопедия“ през 1989 г. Работи последователно в няколко училища в Старозагорска област, а най-продължително в ПУ „Любен Каравелов“, Стара Загора. През 2016 г. защитава докторат на тема: „Зрително възприемане на устната реч от деца и ученици със слухови нарушения, интегрирани в общообразователна среда“ и придобива образователно-научна степен „доктор“, присъдена от ТрУ, ПФ, Диплома № 0089. Веднага след защитата е назначена в ПФ на ТрУ за асистент по Специална педагогика /Слухово-речева рехабилитация, Педагогика на зрително затруднени лица, Педагогика на деца с множество увреждания, Специфична комуникация/. Професионалният път на кандидата очертава научните интереси и се допълва от съпътстващи квалификации и участия в научни форуми и проекти.

1. Законосъобразност на процедурата

В конкурса ас. д-р Дияна Паскалева Георгиева участва с научна продукция, включваща: монографии – 3, от които 2 самостоятелни и една в съавторство, разположени от кандидата като хабилитационни трудове; учебни помагала - 1; статии -22, от които 17 самостоятелни и 5 в

съавторство. Приложени са декларации на съавторите; 5 статии са публикувани в реферирани списания с импакт фактор; цитирания – 21, от които 2 в реферирани списания с импакт фактор.

Представените от кандидата документи за участие в конкурса за доцент по „Специална педагогика / Алтернативна комуникация при деца със му продукция слухови нарушения и с множество увреждания /“, област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, обявен в ДВ, бр.7, от 22.01.2019г. отговарят на минималните изисквания за допускане до оценка съобразно ЗРАСРБ и Правилника на Тракийския университет. Чл. 24, ал.2а) и т.4, влязла в сила от 05.05.2018 г. от ЗРАСРБ. Поради допуснати неточности в разпределянето на научната продукция по въведените критерии и показатели, се затруднява проследяването им. Би следвало с по-голяма прецизност кандидатът да спазва изискванията на Законите и Правилниците, за да защити тезата си за достоверност и добросъвестност, заявени в декларацията му.

2. Обща характеристика на научната продукция:

За рецензиране ас. д-р Д. Георгиева предлага три монографии, определени от нея като хабилитационни трудове. Процедурата изисква минимум една. Затова няма да се спирам върху монографията „Зрително възприемане на устната реч при нарушен слух“ като на хабилитационен труд, тъй като заглавието му повтаря почти дословно темата на доктората. / Ср. *„Зрително възприемане на устната реч от деца и ученици със слухови нарушения, интегрирани в общообразователна среда“* и *Зрително възприемане на устната реч при нарушен слух“*/. Давам си сметка, че монографията стъпва върху научната проблематика на ас. д-р Д. Георгиева, като я разгръща и обогатява, но съгл. 74 (1) т.3 „...монографичен труд, който да не повтаря представените за придобиване на образователната и научна степен „доктор“....“

Това ми дава основание да приема другата монография „Алтернативна комуникация при деца с множество увреждания „ за хабилитационен труд, тъй като тя носи необходимия брой точки по критерий В. Д-р Георгиева определя монографията си като иновативна в контекста на „...Едно от зараждащите се стратегически направления в съвременната българска специална педагогика е създаването на единна система от алтернативни методи, методики и инструментариум за образователна подкрепа на децата, притежаващи множество нарушения в психо-физическото развитие. Още тук е ясно, че се търсят **„алтернативни методи, методики и инструментариум за образователна подкрепа на децата.“** Очаквам д-р Георгиева да отговори как изяснява понятието **„Алтернативна комуникация“**, с което борови в много от своите публикации. Опирайки се на езиковата система МАКАТОН, тя проучва особеностите на комуникацията при деца с множество увреждания с оглед оценяване на

ефективността от използване на алтернативни знакови системи за формиране на техните комуникативни умения и навици. В качеството на инструмент за оценка на сформираността на комуникативните умения при деца с множество увреждания и определяне на необходимостта от обучение и комуникация чрез прилагане на алтернативната система МАКАТОН е използван адаптиран вариант на методиката на Радулов, Цветкова-Арсова, Балканска (2015) за „оценка на индивидуалните потребности на деца и ученици с множество увреждания“. Д-р Георгиева използва модифициран модел. Фактологичният материал, получен в хода на изследването, обосновава извеждането на аргументирани заключения относно резултативността на езиковата програма МАКАТОН, чието приложение е обвързано с формирането на комуникативна компетентност и комуникативно поведение при изследваната категория деца, с преодоляването на редица трудности в процеса на тяхното взаимодействие с околните.

Не се съмнявам в добросъвестността на проведеното изследване и отново приемам, че става дума за АЛТЕРНАТИВЕН МОДЕЛ за комуникация.

I have no doubt about the good faith of the research and I accept again that it is an ALTERNATIVE MODEL for communication.

В монографията в съавторство „Алтернативни стратегии за обучение и комуникация при деца с особености в психическото развитие“ вече се появява съчетанието АЛТЕРНАТИВНИ СТРАТЕГИИ за комуникация, в която отново се появява „...В световен мащаб алтернативната комуникация е забележително постижение в развитието на обществените услуги и грижи за всички лица с комуникативни затруднения с цел отстраняване на бариерите за социално свързване. ....Претенциите са за проследяване „на теоретичния и практически опит в посочената област, който позволява активното включване в процеса на международна интеграция: проучване и запознаване с водещи световни теоретични концепции, известни методики, уточняване на възможности за творческото им приложение и интерпретация в българската образователна система. Осма глава предоставя информация за „нови“ методи – все още не получили достатъчно разпространение у нас, предназначени главно за обучение и комуникация на група деца, които поради дълбочината на своите физически, умствени или емоционални проблеми имат силно изразена необходимост от образователни, социални, психологически и медицински грижи, надхвърлящи традиционните показатели за специално отношение, с цел достигне на пределния максимум на социално взаимодействие.“

Тази неяснота при използване на понятието „Алтернативна комуникация“ се наблюдава и в приложените за рецензирани публикации по темата.

Друга група публикации са тематично свързани с нарушения в писмената реч, както и с образователната интеграция на „... учениците

биллингви (от ромски и турски произход) в начална училищна възраст от логопедичен аспект.“ Не приемам твърденията, че дисграфичните грешки при ученици биллингви имат отношение към монолингвизма. Още повече, че днес вече официално се налага понятието полилингвизъм и то се приема за норма, а не за отклонение от нея.

Д-р Георгиева търси своето място в научната област на специалната педагогика. Тя разглежда комуникативните нарушения при деца със слухови, зрителни и множество увреждания; пише в колективи за децата със СОП; търси пътища за обучение на студентите по специалност „Специална педагогика“. Разнопосочна е и търсеща. От приложените библиографски справки е видно, че следи световните тенденции за създаване на различни модели за включване в комуникационния процес на деца със специфични слухови проблеми. Смятам, че изясняването на използвания понятиен апарат е повече от наложителен – като прецизиране и употреба.

3. Научни приноси

Д-р Георгиева определя научните си приноси така: „Научните приноси от изследователската дейност са в областта на Специалната педагогика. Представените трудове са разделени в четири тематични групи: 1. Алтернативна комуникация при деца със слухови нарушения 2. Алтернативна комуникация при деца с множество увреждания 3. Комуникативни нарушения 4. Подкрепяща среда за деца със специални образователни потребности.“

Моето мнение е, че те трябва да се преформулират в посока:

- Изясняване на теоретични понятия;
- Приложно – научни. Смятам, че тук могат да се отчетат като принос множеството педагогически изследвания, предложените варианти за подобряване на комуникацията на деца със слухови увреждания.

4. Заключение:

Като се надявам да получа отговор на зададените въпроси и като отчитам търсенията и отдадеността на д-р Георгиева към проблематиката, която изследва, запазвам правото си на различен поглед към някои от нейните твърдения. Въпреки това отчитам актуалността и значимостта на изследваната проблематика, както и практико-приложни приноси в продукцията на кандидата. Ще взема окончателното си решение след изслушване на кандидата и отговора му на поставените си въпроси, относно заемането на академичната длъжност „доцент“ по: Специална педагогика / Алтернативна комуникация при деца със слухови нарушения и с множество увреждания /, област на висше образование 1.

Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, обявен
в ДВ, бр.7, от 22.01.2019г.

03.12. 2020 г.
Стара Загора

Проф. д-р Таня Борисова, д. н.
Тракийски университет

POSITION

By Prof. Tanya Borisova, DSc

member of a scientific jury in a competition for occupying the academic position "associate professor" in Special Pedagogy (alternative communication for children with hearing disorders and children with multiple disabilities), higher education area 1. Pedagogical sciences, professional field 1.2. Pedagogy, opened for the needs of the Faculty of Pedagogy, Thracian University - Stara Zagora in State Gazette 7/22.01.2019.

I was appointed as an internal member by Rector's Order No 3111/23.11.2020. at the Thracian University in a competition for occupying the academic position "associate professor" in: Special Pedagogy /Alternative communication for children with hearing disorders and children with multiple disabilities/, higher education area 1. Pedagogical sciences, professional field 1.2. Pedagogy, in State Gazette 7/22.01.2019.

Two candidates have submitted applications for the competition - Assist. Prof. Gergana Todorova – Markova, PhD and Assist. Prof. Diyana Paskaleva Georgieva, PhD. At its first meeting, the jury only evaluated the materials of Assist. Prof. Diyana Paskaleva Georgieva, PhD, in accordance with the requirements of the Law of the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, and its accompanying regulations of Thrakia University.

Professional biography of the candidate

Assist. Prof. Diana Paskaleva Georgieva PhD has graduated The Southwest University, speciality "Defectology", with specialization in "Speech therapy" in 1989. He has worked in several schools in the Stara Zagora region, and the longest – in PU "Lyuben Karavelov", Stara Zagora. She holds the educational and scientific degree "Doctor" in Special Pedagogy, Diploma № 0089 / 15.02.2016, awarded after the defense of dissertation thesis: "Visual perception of oral speech by children and students with hearing disorders integrated in general education environment". Immediately after the defense she was appointed as assistant in Special Pedagogy at Faculty of Education, Trakia University /Hearing-speech rehabilitation, Pedagogy of Visually Impaired Individuals, Pedagogy of Children with Multiple Disabilities, Specific Communication /. The professional way of the candidate outlines the scientific interests and is complemented by accompanying qualifications and participation in scientific forums and projects.

1. Legality of the procedure

Assist. Prof. Diana Paskaleva Georgieva, PhD has participated in the competition with scientific production, comprising: monographs - 3, of which 2 as an author and 1 in co-authorship, presented as habilitation works by the

candidate as; a textbook - 1; articles -22, of which 17 as an author and 5 in co-authorship. They are attached Co-authors' statements; 5 articles have been published in reference journals with an impact factor; citation reference - 21, of which 2 in reference journals with an impact factor.

The documents submitted by the candidate for participation in the competition for occupying the academic position "associate professor" in Special Pedagogy /Alternative communication for children with hearing disorders and children with multiple disabilities/ correspond to the minimum requirements for admission to assessment in accordance with the ZARRPB and the Regulations of the Thracian University. Art. 24, para 2a) and item 4, which came into force on 05.05.2018 by ZRARSB. Due to inaccuracies in the distribution of scientific production according to the introduced criteria and indicators, it is difficult to trace them. The candidate should, with greater precision, comply with the requirements of the Laws and Rules of Procedure in order to defend her thesis of credibility and good faith stated in her declaration.

2. General Characteristics of Scientific Production:

For review, Assist. Dr. D. Georgieva offers three monographs, defined by her as habilitation papers. The procedure requires at least one. That is why I will not focus on the monograph "Visual perception of oral speech in disturbed hearing" as a habilitation thesis, as its title almost repeats the subject of the doctorate /"*Visual perception of oral speech by children and pupils with hearing disorders integrated in the general educational environment*" and "**Visual perception of oral speech in disturbed hearing**". I realize that the monograph is based on the academic issues of Assist. Dr. D. Georgieva by developing and enriching it, however in accordance with Article 74 (1) (3) "... a monograph work which does not repeat the courses presented for the acquisition of the educational and scientific degree" doctor"...".

This gives me a reason to accept the other monograph "Alternate communication in children with multiple disabilities" for habilitation work, as it brings the necessary number of points according to criterion B. Dr. Georgieva defines her monograph as an innovative this one in the context of "... One of the emerging strategic directions in contemporary Bulgarian special pedagogy is the creation of a unified system of alternative methods, methodologies and tools for educational support for children with multiple disorders in the psycho-physical development. It is still clear here that "**alternative methods, methodologies and tools for educational support of children**" are being sought. I expect of Dr. Georgieva to answer how she clarifies the concept of "**Alternative Communication**", which is used in many of her publications. Based on the MACATON language system, she examines the communication features of children with multiple disabilities to assess the effectiveness of using alternative sign systems to develop their communication skills and habits. An adapted version of Radulov, Tsvetkova-Arsova, Balkanska (2015) "for assessment of the individual needs of children and students with multiple disabilities" is used as a tool for assessing the development of communicative skills in children with

multiple disabilities and it is determined on this basis the need for training and communication by applying the alternative MACATON system. Dr. Georgieva uses a modified model. The factual material obtained during the study justifies the production of reasoned conclusions on the effectiveness of the language program MAKATON, whose application is related to the formation of communicative competence and communicative behavior in the studied category of children, to overcoming a number of difficulties in the process of their interaction with the surrounding.

In the co-authorship monograph "Alternative strategies for education and communication in children with specific psycho-physical development", the combination ALTERNATIVE STRATEGIES for communication appears again. "... Alternate communication worldwide is a remarkable achievement in the development of social services and care for all people with communicative difficulties to remove social barriers. .... The claims are for tracking the theoretical and practical experience in the field, which allows active involvement in the process of international integration: exploring and acquainting with leading theoretical world concepts, known methodologies, specifying possibilities for their creative application and interpretation in the Bulgarian educational system. The eighth chapter provides information on "new" methods - not yet disseminated in Bulgaria, intended mainly for training and communication of a group of children who due to the depth of their physical, mental or emotional problems have a strong need for educational, social, psychological and medical care that goes beyond the traditional indicators of special treatment in order to reach the maximum of social interaction."

This ambiguity in the use of the term "Alternative Communication" is also observed in the attached publications on the subject.

Another group of publications are thematically related to abuses in the written speech, as well as to the educational integration of "... bilingual students (of Roma and Turkish origin) in primary school age from a logopedic aspect. "I do not accept the claims that bilingual scholarly errors in Bilingual students are related to monolingualism. Moreover, today polylingualism is officially imposed and it is considered a norm, not a deviation from it.

Dr. Georgieva looks for her place in the scientific field of special pedagogy. She examines communicative disorders in children with hearing, visual and multiple disabilities; writes with co-authors for children with SEN; looking for training ways for students specializing in "Special Pedagogy". She is multidirectional and researchable. It is evident from the attached bibliographical references that she follows the world tendencies to create different models for inclusion in the communication process of children with specific hearing problems. I believe that the clarification of the used terminology is more than imperative - such as a refinement and use.

3. Scientific contributions

Dr. Georgieva defines her scientific contributions as follows: "Scientific contributions from the research are in the field of Special Pedagogy. The presented works are divided into four thematic groups: 1. Alternative communication in children with hearing impairments 2. Alternative communication in children with multiple disabilities 3. Communicative disorders 4. Supporting environment for children with special educational needs."

My opinion is that they should be reformulated in the direction of:

- Clarification of theoretical concepts;
- Applied - scientific. I believe that many pedagogical studies, suggested options for improving the communication of hearing impaired children can be considered here.

4. Conclusion:

Hoping to receive answers to the questions asked, and taking into account Dr. Georgieva's quests and dedication to the issues she is researching, I retain my right to a different look at some of her statements. Nevertheless, I take into account the relevance and significance of the studied issues, as well as practical applications in the candidate's production. I will make my final decision after hearing the candidate and answering her questions, on the occupation of the academic position "associate professor" in: Special pedagogy /Alternative communication in children with hearing impairments and children with multiple disorders /, higher education area 1. Pedagogical sciences, professional field 1.2. Pedagogy, in State Gazette 7/22.01.2019.

03.12. 2020 г
Stara Zagora

Prof. Tanya Borisova, DSc
Trakia University